

Yaşıl rəngli, incə belli səməni

Təbiətin ilk cücərtisi, yaşıl rəngli səməni Yaşıl donlu, incə belli səməni. Elə-ələmə baharın gəldiyini müjdələdiyi üçün sevilərək, əzizlənərək belinə qırmızı lent də bağlanan, Novruz süfrələrini bəzəyən, el-el, ev-ev gəzən, nişanlı qızların "görüşünə gedən", təzə gəlinlərin xonçasını rəvnəqləndirən, ruzi-bərəkət rəmzi səməni. Bilirsənmi, sən hansı zamandan arzulanırsan? Payızın ortalarından başlayan ayaz-soyuq dağların, çəmənlərin, bağların yaşılına qənim kəsilib onları sarı xəzələ çevirəndən Qışın qarı-şaxtası hər yanı aylar uzununu bəyazlara bürüyəndən Zamanın bu kəsiyində insanların gözləri yaşıla həsrət qalandan.

Qışın böyük çilləsini yola salan, kiçik çilləsini başa vuran, Boz aya qədəm qoyan insanın ruhu sanki baharı səsləyir. Yaşıl rəngin min bir çaları ilə təbiətə dirilik, ömrə bəzək gətirən baharı. Gözlər yaşılı axtarır. Bax, bu zaman sən arzulanırsan, səməni. Çünki baharı sən gətirirsən. Novruzaqədərki çərşənbələrin bir-birinin ardınca suya hərərət, torpağa istilik, yelin, odun yurdumuza iliq nəfəs bəxş etməsini bayram edərkən sən hökmən o bayram şənliklərinin, süfrələrinin bəzəyi olmalısən. Elə buna görə də Novruza 10-15 gün qalmış hər bir evdə xoş sözlərlə, xeyir-dualarla

səni cücərdərlər ki, vaxta-vədəyə özünü yetirə biləsən. Sən o qədər sevimsən ki, ana-nənələrimiz sənə zinət vurmaqdan usanmırlar.

Səməni bolluğun, firavanlığın rəmzidir. Həm də səməni cücərtmək adəti heç də boş-boşuna yaranmayıb. Qədimdə

torpaq oyanana yaxın bir az buğda götürüb cücərdədilər ki, görsünlər, bu toxumluq üçün yaxşıdır, ya pis. Elə o vaxtdan ta bu günə kimi səməni cücərtmək bir adət halını almışdır. Gözümüzü dünyaya açıb özümüzü dərk edəndən ana-nənələrimizin bayramqabağı səməni cücərtməsinin şahidi olub öyrənmişik. Zaman keçdikcə səməni də fərqli şəkildə cücərdilməyə başlandı. Məsələn, milli ornamentimiz olan buta formasında. Burada sanki iki rəmz birləşərək Novruz bayramının gözəlliyinə daha bir gözəllik qatır. Bayrağımızdakı səkkizguşəli ulduz formasında səməni daha gözəl alınır. Fərqli formalarda səmənilərin cücərdilməsi həm qadınlarımızın təxəyyülünü, həm də səliqə-sahmanını ortaya çıxarır. Bayram mərasimlərinə, evlərə, süfrələrə daha bir gözəllik qatır.

Əvvəllər tək-tək adam tapılardı ki, səməninə pulla alsın, amma indi əksər qadınlar tənbellik edib səməninə almağa üstünlük verirlər. Amma, mənəcə, hər kəs bunu evində cücərtsə, daha maraqlı olar. Həm ruzi-bərəkət baxımından, həm də səməninin boy atmasını izləmək insana xoş təsir bağışlayır. Hələ o vaxtlar nənələrimiz bir araya gələrək səməni halvası da bişirər, ondan hər kəsə pay verərdilər. Deyərdilər ki, səməni müqəddəsdir. Ona təmiz qabdan su vermək, təmiz yerdə saxlamaq, hündür yerə qoymaq lazımdır. Saralandan sonra da natəmiz yerə atmaq günah sayılır. Onu ya axar suya atmalı, ya da həyətdəki toyuq-cücəyə verməlisən.

Səməniləri becərən, onlara su verən xanımlarımız bayatılar da söylərlər. Səmənilər də sanki bu bayatılardan ilham alıb böyüyərlər:

Ay səməni, səməni,
Utandırma, sən mənə,
Yaşılın qoy bol olsun,
Heyran etsin çəməni.
Əzizim yaşıl çəməni,
Yaşıl bağ, yaşıl çəməni,
Qoy səmənidən alsın,
Bu rəngi hər bağ, çəməni.
Yaşıl donlu, incə belli səməni,
Gül ətirli, buğda cilli səməni,
Şux qamətin düşüb dildən-dillərə,
Bizim gözəllərlə elli səməni.

Təbiət və insan Bir-birindən ayrı təsəvvür belə, edilməyən iki canlı. Təbiət insan qayğısından, nəvazişindən ilhama gəlir, insan isə təbiətin əsrarəngizliyindən, gözəlliyindən. Bu ilhamda canlı təbiətlə yanaşı, həm də rənglərin harmoniyası yer alır. Yaşılın, sarının, qırmızının, bəyazın Budur, baharın ilk yaşılı səməni bir azdan öz rəngini çəmənlərə, düzlərə yayacaq, bu yaşılın içərisindən ağ, sarı, qırmızı çiçəklər boylanacaq, ağaclar ağlı-çəhrayılı örpəklərini atacaqlar başlarına. Beləliklə, əllərimizlə cücərtdiyimiz, yazın, ruzi-bərəkətin rəmzi səməni ömrümüzə-günümüze növbəti baharı gətirəcək. Cücər, yar buğdanın bağırnı, Günəşə doğru boylan səməni, geyin yaşıl libasını, o incə belinə bağla qırmızı kəmərinə Bayram xonçalarında şirniyyatların, rəngbərəng yumurtaların, yanar şamların fonunda nazla-nəvazişlə baharı - xoş günləri səslə. Səslədiyin bu bahar xalqımıza, millətimizə əmin-amanlıq, uğur, səadət, gətirsin. Səməni, qoy sənəin şux qamətin taxıl zəmilərinə də sirayət edib ellərimizə bol ruzi-bərəkət bəxş etsin. Gətirdiyin bu baharın da qədəmləri mübarək olsun!..